

*H*etvenen túl is a munka tartja fiatalon. Játsszik, rendez, tájelőadásokkal járja az országot. Szabadúszó nyugdíjas, akit a Tháliában, a Körúti Színházban és más magántársulatoknál egyaránt láthatunk, Galla Miklóssal a Napsugár fiúk című Neil Simon-darabot játssza, a salgótarjáni Zenthe Ferenc Színházban pedig a Képzelt beteg című szerepében lubickol. Ezekben a hetekben a szombathelyi Weöres Sándor Színházban állít színpadra két, Móricz-regényekből írt egyfelvonásost. Szóval, Koltai Róbert nem unatkozik.

A példaképe is irigyelte egy szerepért

Beszélgetésünk elején egy idézetet olvasok föl neki: „*Titokban nemcsak ilyen Zuboly-féle, vaskosabb szerepeket szánnánk neki, nem is csak karakter-szerepeket, hanem igazi főszerepeket is, és egy kicsit féltünk, hogy ezt a kitűnő fiatal színészt be ne skatulyázzák. Kár lenne, mert Koltai nem mindennapi, egyéni bája többre hivatott*” – szöveg a kritika 1970-ben, a Színház című folyóirat hasábjain. A művész negyed század távolából is emlékszik e méltató sorokra.

– Spiró György írta, a Pécsi Nemzeti Színház Shakespeare-előadásáról, a Dobai Vilmos rendezte Szentivánéji álomról. Ez volt ott az első szerepem – idézi a múltat, némi nosztalgiával a hangjában Koltai Róbert. – Óriási dicsőretnek tartottam, nagyon örültem neki, ugyanakkor ez a remek író, aki a zsigereiben érzi a színházat, megsejtett valamit abból, ami engem a pályán elért. Mert Kaposváron is – ahol több mint húsz évet töltöttem – borítékolható volt, hogy szereposztáskor az úgynevezett intellektuális figurákat Lukáts Andor, Jordán Tamás vagy Máté Gábor kapja. Mondom ezt annak dacára, hogy fantasztikus szerepek garmadáját játszhatam el. Én lehettem a Csillag a máglyán című Sütő-drámában Szervét Mihály, Brecht, Beckett és mások

remek darabjaiban is játszhattam, és én voltam Az öngyilkos című Erdman-szatíra címszereplője – ezzel az előadással a '87-es Országos Színházi Találkozó minden fontos díját elnyertük. Szóval, csodák jutottak nekem, de bizonyos szerepek elmentek mellettem Kaposváron. Ám Pécsen vendégként eljátszhattam Shylockot A velencei kalmárban, és Forgách Andrásnak az 1991. év legjobb új magyar drámájának megválasztott művében én kelhettem életre először a címszereplő Vitelliust.

– *Utóbbi előadás rendezője, Vincze János osztotta önre Az ügynök halála '94-es veszprémi előadásában Willy Loman szerepét is. Sokak szerint addigi pályájának egyik legjobb alakítását nyújtotta benne.*

– Ezért is mondom, hogy nem panaszkodom.

– *A főiskola után miért épp Kaposvárra szerződött?*

– Mert nem kellett máshová. Már akkor sem voltam 185 centi magas, jóképű amorózó, márpedig a teátrumok efféle fiatal hősöket kerestek. Köpcös, reszelőhangú emberke voltam, akit az ország egyik leggyengébb színházában kezdőként minden darabba beleraktak. Nem tűntem ki a többiek közül, nekem idő kellett, hogy formálódjak. Tudja, nemcsak azok a szerepek alakítják a színészt, amelyekben nagy horderejű sikere lesz; hanem

sok ócska és közepes szerep, sok gyengébb rendező is. Ez mind építi az embert. Akkor, amikor 1969-ben oda-kerültem, tizenegy produkcióból 8-10 csapnivaló operett volt, s a társulatnak akkoriban csak néhány tagja kiemelkedő tehetségű színész. Aki megnézi a Szamba című filmem, megtudja, miként láttam az akkori kaposvári színházat. Aztán 1971-ben, amikor Komor István lett az igazgató, elindult valami más, valami új, valami jó. Ő teret adott Zsámbéki Gábor elképzeléseinek, aki főrendezőként, majd később igazgatóként helyzetbe hozott minket, fiatalokat, s nem félt magát körülvenni a legjobb rendezőkkel – Ascher Tamástól Babarczy Lászlón és Szőke Istvánon át Ács Jánosig – hogy csak néhány nevet említsek. Vonzóvá vált az ottani munka, jobbnál jobb színészek szerződtek hozzánk, a legkiválóbb tervezőkkel dolgozhattunk, s egyre-másra születtek a sikeres előadások, melyeknek híruk ment. A nézők elkezdtek zarándokolni Kaposvárra, s a helybeliek is elfogadták az új stílust. A hazai színjátszás jelenlegi vezető ereje „nevelődött ki” onnan Csákányi Esztertől Molnár Piroskán, Lázár Katin és Pogány Juditon át Kulka Jánosig, Lukáts Andorig, Máté Gáborig, Jordán Tamásig. A legtöbben segédszínészként kezdtek vagy fiatal pályakezdek voltak, akiknek köszönhetően történt valami, s megszületett a legendák övezte Csiky Gergely Színház, aminek én is, szerénytelenség nélkül mondhatom, fontos építőköve voltam.

– *Több mint húsz éven át!*
– Igazi népszínházzá váltunk, az előadásainkat egyszerre szerette-élvezte ipari tanuló és egyetemi tanár, mindenki megtalálta benne az örömét, mert valami fontosról beszélt, érdekesen. Persze, ilyen hosszú idő alatt a társulaton belül óhatatlanul előfordultak pillanatnyi sérelmek, fájdalmak, zűrök is a sok öröm és siker mellett, de mi valahogy tényleg szerettük egymást és jó volt együtt dolgozni ezzel a csapattal – ezt tartom én a kaposvári titok nyitjának.

– *Voltak nagy példaképei?*
– Egy színészt kedveltem különösen, akivel alkatilag talán hasonlítunk egymásra, ráadásul eljátszhattam jó néhány olyan szerepet – például Brecht Kaukázusi krétakörében Azdakot –, amiben ő fantasztikus volt. Pécsi Sándorról beszéltek.

– *Találkoztak is?*
– Nem, illetve... Nagyon szép történet, elmesélem. A színművészetin, utolsó vizsgaelőadásként Zsámbéki Gábor megrendezte Harold Pinter darabját, A gondnokot, amiben én egy öreg csatornatömléket játszottam. Éjszakai előadásokat is kellett belőle tartanunk, olyan nagy volt az érdeklődés. Özönlöttek megnézni a szakmabéliek. Egyszer Pécsi Sándor is eljött. Másnap nyilatkozott a tévének abból az alkalomból, hogy kiváló művész lett, s Vitray Tamás megkérdezte tőle, milyen tervei vannak a közeljövőre? „Különösebb nincsen – válaszolta –, nagyon szép szerepeket játszom, de tegnap láttam a főiskolások üde, friss, nagyszerű Gondnok-előadását, és nagyon szívesen eljátszanám benne azt a vén csatornatömléket, akit fiatal kollégám (itt megtorpant, mert nem jutott eszébe a nevem) formált meg. Egy biztos: nagyon föl kell kötnöm a nadrágszíjat, ha szeretném úgy eljátszani, mint ez a huszonéves fiatalember.” Nyugtalanította a dolog, ezért az osztálytársamtól, Kiss Istvántól, aki a Madách Színházban statisztált, megtu-

dakolta a nevem. Így pár hónappal később, a Film, Színház, Muzsika hasábjain már azt mondta a riporternek nagy szerényen: „Fölvetődött, hogy eljászom A gondnokban az öreg csatornatömléket, de nagyon össze kell szednem magam, hogy legalább úgy sikerüljön, mint ahogy fiatal kollégámnak, Koltai Róbertnek.” És a történetnek itt még nincs vége! Én másfél év múlva Pécsre szerződtem, akkoriban ott zajlottak az országos filmszemlék. Az egyikén Pécsi Sándor is részt vett. Egyik este, a színház után épp indultam haza a sétálóutcán, amikor látom, hogy jön egy mikrobusz, lépésben halad, s a sofőr mellett ott ül ő. Én a meglepetéstől boldogan elkezdtem integetni neki, meg hajladoztam. Egyszer csak nagyot csapott a homlokára, rájött, ki vagyok. Közben elhaladtak mellettem, ő még visszaintegetett, és én is neki. Így zajlott a mi „találkozásunk”, nem sokkal Pécsi Sándor halála előtt. Minden előadásba, minden alakításomba azt az energiát szeretem beletenni a mai napig is, amit tőle lestem el.

– *Remek produkciók adnak erre alkalmat önnek mostanság.*

– Az utóbbi négy év igazi színházi lehetőségeket hozott számomra, még hozzá a Thália Színház Mikroszkóp Színpadán. B. Török Fruzsina dramaturg nevéhez fűződik három nagy sikerű, Móricz Zsigmond írásaiból készült előadás: a Napló-szilánkok, a Rab oroszán és Az asszony beleszól. No és a Gubás Gabival előadott Végállomás című darab, amelyben Fruzsina „szerzőtársa” Tolsztoj volt. Remek színészi lehetőség egy pályája vége felé közeledő embernek.

– *Ne vicceljen már!*

– Szembe kell nézni a tényekkel: 71 és fél éves vagyok! Persze, ha munka van, s főleg jó munka, akkor nem foglalkozom a korommal. Fantasztikus aján-

déka a sorsnak, hogy együtt játszhatok Gubás Gabival a Rab oroszánban is, ami a Jelenetek 2 házasságból című est egyik „fele”. Humor és halál, dráma és örület – minden benne van, csodálatos! Ezt rendezem és játszom épp most a szombathelyi Weöres Sándor Színházban is.

– *A lelkesedése irigylésre méltó. Így indult a filmezés is?*

– A saját történetet feldolgozó Sose halunk meg után a Hunnia Filmstúdió akkori csodálatos, kiváló producer-vezetője, Simó Sándor, akinek nem lehetek elég hálás, fölhevített és azt mondta: újabb filmeket kellene csinálnod! Jöttek is sorban. A nyolcból négyre vagyok a legbüszkébb: a hazai szakmai zsűri által Oscar-díjra is jelölt Sose halunk meg-re, a Szambára, a Csocsóra és a Világszám!-ra. Persze, a többit is szeretem. A nézők is szerették. Filmjeimet – csak a mozikban! – 2,3 millió ember látta.

– *Óriási!*

– Bizonyos dolgokhoz nem elég óriási. Hogy őszinte legyek, 1985-ben kaptam érdemes művész címet, aminek nagyon örültem, de a pályámon csak ezután jöttek az imént emlegetett filmek, mellettük a filmes alakítások és olyan fontos színházi szerepek, mint Podszekalnyikov, meg Shylock, meg Willy Loman. Én Estragont is éppoly büszkén vállalom, mint Mágnás Miskát. Az emberek kíváncsiak voltak rám, szertettek, mindez mégsem volt elég azóta semmire, miközben a nálam 10-15 évvel fiatalabb kollégák már rég Kossuth-díjasok. Nem vagyok csalódott, se keserű, de megengedem magamnak azt a szemtelenséget, hogy ezt kimondjam.

– *Mire a legbüszkébb az életben?*

– Hm... Arra, hogy nagyon nehéz kiválasztanom, mire vagyok a legbüszkébb.

LEJEGYZTE: CSATÓ ANDREA